

KRIVIČNO DELO ŠUMSKE KRAĐE U POZITIVNOM PRAVU REPUBLIKE SRBIJE*

Ana Batrićević*

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja

Iako je ekološki, zdravstveni, socijalni i ekonomski značaj šuma nesporan kako na globalnom tako i na nacionalnom nivou, podaci o njihovom ubrzanom nestajanju i degradaciji izazivaju opravdanu zabrinutost stručnjaka iz različitih naučnih oblasti, uključujući i krivično pravo, kao ultima ratio za suzbijanje štetnih i društveno opasnih i neprihvatljivih aktivnosti. U skladu sa tim, i važeći Krivični zakonik Republike Srbije inkriminiše šumsku krađu kao jedno od krivičnih dela protiv životne sredine. U ovom radu, autor analizira pojam, elemente, karakteristike i oblike ovog krivičnog dela, krivične sankcije koje se mogu izreći njegovom učiniocu, kao i određene dileme koje takvi slučajevi mogu izazvati u praksi pravosudnih organa. Pored toga, na osnovu raspoloživih statističkih podataka o ekološkim krivičnim delima u Republici Srbiji za period od 2006. do 2011. godine, autor nastoji da prikaže obim i dinamiku vršenja krivičnog dela šumske krađe i njegov udeo u ukupnom ekološkom kriminalitetu u našoj zemlji. Konačno, autor ističe određene nedostatke postojeće društvene reakcije na ovaj oblik kriminaliteta i iznosi konstruktivne predloge za njeno unapređenje u skladu sa međunarodnim standardima.

KLJUČNE REČI: šumska krađa / krivično delo / prekršaj / životna sredina / državna reakcija

* Ovaj tekst je nastao kao rezultat rada na projektu "Kriminal u Srbiji: fenomenologija, rizici i mogućnosti socijalne intervencije" (broj 47011) koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja RS.

* E-mail: a.batricevic@yahoo.com

UVOD

Šume su oduvek za čoveka predstavljale izvor višestruke koristi. One obezbeđuju sirovine za obnovljive i ekološki zdrave proizvode i igraju važnu ulogu u ekonomskom blagostanju, biološkoj raznovrsnosti, globalnom kruženju ugljenika i vodnom bilansu, bitne su za razvoj ekoloških, zaštitnih, turističko – rekreacionih, zdravstvenih i kulturnih usluga, a važe i za jedan od stubova održivog razvoja svakog društva.¹ Šume kao prirodni resursi i dobra od opšteg interesa uvek su, a naročito u ranijim periodima, predstavljale bitan faktor u razvoju države i izvor dobara, usluga, a time i prihoda celog društva.²

Organizovani transnacionalni kriminalitet ozbiljnih razmera, koji nije zaobišao ni svetsku šumarsku i drvnoprerađivačku industriju, jedan je od najdrastičnijih problema u sferi zaštite životne sredine na globalnom nivou. Zahvaljujući niskom stepenu rizika da će učinioci ovog oblika kriminaliteta biti otkriveni i visokom profitu koji se može ostvariti vršenjem ovih kriminalnih delatnosti na mahom neregulisanoj međunarodnoj tržištu jeftine drvne građe i proizvoda od drveta, nezakonita seča stabala predstavlja ozbiljnu pretnju dragocenim šumama širom sveta – počevši od Amazonije, preko Zapadne i Centralne Afrike, pa sve do Istočne Azije³ i Ruske Federacije⁴.

Ilegalna trgovina nezakonito isečenim stablima podrazumeva vršenje brojnih teških krivičnih dela koja ne obuhvataju samo pustošenje šuma i šumsku krađu, već i niz drugih kriminalnih aktivnosti kao što su: nezakonito prisvajanje prava na seču drveća u određenoj oblasti, poresku utaju, nezakoniti transport i prenošenje tako isečenih stabala preko državnih granica, korišćenje falsifikovanih isprava, davanje i primanje mita i korupcija državnih zvaničnika. U svetlu tih saznanja postaje jasno da krivično delo šumske krađe i sa njime povezana krivična dela po svojoj društvenoj opasnosti u znatnoj meri prevazilaze okvire zaštite životne sredine. Štaviše, ova problematika je samo na prvi pogled čisto ekološkog karaktera. U prilog tome govore i podaci da nezakonita seča šuma, šumska krađa i nezakonita trgovina tako stečenom drvnom građom, u mnogim zemljama za posledicu imaju zastrašivanje lokalnog stanovništva, vršenje krivičnih dela sa elementima

¹ Strategija razvoja šumarstva Republike Srbije, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 59/2006., str.8

² Op.cit., str. 11.

³ Rice, M. (ed.), Banks, D., Davies, C., Gosling, J., Newman, J., Wadley, J., Walravens, F. Environmental Crime – A Threat to our Future, Environmental Investigation Agency (EIA), London, 2008., str. 6

⁴ Glavonjić, B., Vasiljević, A., Petrović, S.: Nelegalne seče i trgovina drvom u svetu i Srbiji - stanje i problemi, Prerada drveta, vol. 2, br. 7-8/2004, str. 17.

nasilja poput nanošenja lakih ili teških telesnih povreda, pa čak i ubistava. Takođe, procenjuje se da nezakonita seča stabala budžetima zemalja u razvoju pričinjava gubitke u iznosu do 15 milijardi dolara godišnje i to pre svega u vidu izgubljene dobiti od različitih prihoda i poreza.⁵

Kao neke od posledica nezakonite seče stabala navode se i pojava nelojalne konkurencije i pritiska na smanjenje cena zakonito isečenih stabala, što rezultira u opadanju profitabilnosti kompanija koje se legalno bave trgovinom drveta, ali i slabljenje poverenja potrošača u proizvode od drveta.⁶ Osim dramatičnih ekoloških posledica u vidu uništavanja šuma kao značajnih prirodnih resursa i staništa životinjskih vrsta (od kojih su mnoge na granici istrebljenja), nezakonite seče šuma dovode i do ozbiljnog kršenja ljudskih prava stanovništva zemalja u razvoju, direktno ugrožavajući njihovu životnu sredinu, zdravlje, privredu, mogućnosti za ekonomski i socijalni napredak i, u krajnjoj liniji, život na određenom području. Ovo naročito pogađa siromašne zajednice, čiji opstanak direktno zavisi od eksploatacije šuma kao prirodnih resursa.

Članovi ovih zajednica često su žrtve takozvanog "ekološkog rasizma" (*environmental racism*), koji se odnosi na sve one ekološke politike, prakse ili uputstva koja na različite načine pogađaju ili stavljaju u nepovoljan položaj (bilo namerno, bilo nenamerno) pojedince, grupe ili zajednice na osnovu njihove rasne pripadnosti ili boje kože. Ekološki rasizam predstavlja oblik institucionalizovane diskriminacije u smislu postupaka ili praksi sprovedenih od strane pripadnika dominantnih rasnih ili etničkih grupa kojima se proizvode diskriminatorne i negativne posledice u odnosu na članove podređenih rasnih i etničkih grupa i prisutan je kako unutar granica pojedinih država tako i na međunarodnom nivou. Globalizacija svetske ekonomije preopteretila je ekosisteme mnogih siromašnih zajednica i država, naseljenih uglavnom "obojenim" narodima i domorodačkim stanovništvom. Ovo se posebno odnosi na one privredne grane koje se baziraju na iskorišćavanju globalnih resursa, gde spada i šumarstvo.⁷ Ako se uzme u obzir da se paralelno sa takvim institucionalizovanim i legalnim, ali svakako nelegitimnim i iracionalnim

⁵ Rice, M. (ed.), Banks, D., Davies, C., Gosling, J., Newman, J., Wadley, J., Walravens, F. *Environmental Crime – A Threat to our Future*, op.cit., str. 6

⁶ Op.cit., str. 18.

⁷ Više o tome: Bullard, R. D.: *Confronting Environmental Racism in the Twenty-First Century*, *Global Dialogue*, Vol. 4., br. 1/2002 – *The Fragile Biosphere*, preuzeto sa: <http://www.worlddialogue.org/content.php?id=179>, pristup: 16.08.2012.

eksploatacijom šuma dodaje još i ono nelegalno, postaje jasno do koje mere su time ugrožena ljudska prava lokalnog stanovništva.

Posebnu zabrinutost kako laičke tako i stručne javnosti izazivaju indicije da ovi negativni trendovi kada je u pitanju odnos prema šumama kao integralnom delu životne sredine i značajnom faktoru u razvoju privrede nisu zaobišle ni našu zemlju. Šume i šumsko zemljište u Republici Srbiji zauzimaju oko 2,5 miliona hektara, što čini otprilike jednu trećinu njene teritorije. Šumarstvo u našoj zemlji ima status značajne privredne grane sa dugom tradicijom, razvijenom strukturom, kadrovskim i drugim potencijalima i obimnim fondom naučnih i stručnih saznanja. Ono čini važan segment ukupnog održivog razvoja ruralnih područja Republike Srbije. Pored toga, šumski ekosistemi predstavljaju osnov zdrave životne sredine i ključni faktor njenog očuvanja i unapređenja, a obiluju i bogatstvom u vidu biološkog diverziteta. Nažalost, procenjuje se da stanje šuma u Srbiji nije na zadovoljavajućem nivou zbog visokog učešća šuma lošeg kvaliteta, veštački podignutih šuma koje su negovane na neodgovarajući način, kao i usled nedovoljnog učešća visoko kvalitetnih i vrednih visokih prirodnih šuma.⁸

Lošem stanju šuma u našoj zemlji svakako doprinosi i činjenica da su one često izložene nezakonitom krčenju odnosno pustošenju, te da je drveće u njima neretko objekt radnje krivičnog dela šumske krađe. Teško je proceniti stvarne razmere ovih kriminalnih aktivnosti ako se ima u vidu da se one po pravilu sprovode na područjima čija izolovanost i geografska udaljenost od naseljenih mesta onemogućavaju ili barem u znatnoj meri otežavaju sprovođenje nadzora i blagovremene reakcije nadležnih državnih organa. Zbog toga se sasvim opravdano i osnovano može pretpostaviti da u toj oblasti postoji naročito veliki procenat takozvanih tamnih brojki kriminaliteta⁹.

Procenjuje se da šumsku krađu najčešće vrše pojedinci koji i sami pripadaju lokalnom stanovništvu, i to bilo stihijski bilo organizovano, u manjim grupama. Krađe se vrše ili u šumama koje su u blizini sela i gradova ili u manjim kompleksima okruženim privatnim posedom. Predmet šumske krađe je najčešće ogrevno drvo, ali to može biti i takozvano tehničko drvo različitog kvaliteta. Primera radi, u 2003. godini je zapremina nezakonito isečenih stabala u državnim šumama, kojima gazduje JP "Srbijašume" iznosila 12.007

⁸ Strategija razvoja šumarstva Republike Srbije, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 59/2006., str. 4.

⁹ Više o pojmu tamnih brojki kriminaliteta videti u: Konstantinović Vilić, S., Nikolić Ristanović, V., Kostić, M.: Kriminologija, Pelikan Print, Niš, 2009., str. 29.

kubnih metara. Nezakonite seče najintenzivnije su u šumskim gazdinstvima koja se graniče sa teritorijom Kosova i Metohije, gde je pristup, budući da je reč o pograničnim delovima zemlje duž ili u blizini takozvane "administrativne linije", prilično otežan. To su: Vranje, Kuršumljija, Leskovac, Raška i Leposavić. Ukupna količina bespravno posečenog drveta koja je registrovana u ovom delu Srbije iznosila je u 2003. godini 5.463 kubnih metara ili 45,5% od ukupne količine nezakonito posečenog drveta u državnim šumama u Srbiji.¹⁰

Pojedini mediji u poslednje vreme učestalo upozoravaju na postojanje organizovanih kriminalnih grupa koje u južnim delovima Srbije, kao što je na primer planina Šatorica u pograničnoj oblasti između Kuršumljije, Podujeva i Leposavića, frekventno i u velikim razmerama vrše krivično delo šumske krađe, ne libeći se da, ukoliko je potrebno, upotrebe i vatreno oružje protiv predstavnika nadležnih državnih organa koji pokušaju da ih u tome spreče.¹¹ Mediji takođe navode da se bespravne seče šuma i sada često vrše i u pograničnom pojasu sa Kosovom i Metohijom, na području gazdinskih jedinica "Lukovske šume" i "Šumata", te da je, prema izveštaju o bespravnoj seči šuma na teritoriji Republike Srbije sačinjenom od strane JP "Srbijašume", nezakonita seča šuma najrasprostranjenija bila kod Šumskog gazdinstva "Kuršumljija", gde je od početka 2011. godine nezakonito posečeno čak 10.315 kubnih metara drveta, što predstavlja 62,9% od ukupne nezakonite seče u centralnim i južnim oblastima Srbije.¹² Inače, mediji ukazuju na naročito alarmantno stanje u opštini Kuršumljija pošto su upravo u toj oblasti primećeni najčešći organizovani upadi albanskih državljana, koji, nakon ilegalnog prelaska granice naoružani vrše krivično delo šumske krađe. Prema podacima javnog preduzeća "Srbijašume" u poslednjih 13 godina je upravo na teritoriji ove opštine ilegalno posečeno više od 40.000 kubnih metara drva¹³.

Navedeni podaci jasno i nedvosmisleno ukazuju na društvenu opasnost krivičnog dela šumske krađe, kao i na neophodnost istraživanja i

¹⁰ Glavonjić, B., Vasiljević, A., Petrović, S.: Nelegalne seče i trgovina drvetom u svetu i Srbiji - stanje i problemi, Prerada drveta, vol. 2, br. 7-8/2004, str. 19.

¹¹ Više o tome videti na:

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=07&dd=11&nav_category=640&nav_id=625778, pristup: 12.07.2012., <http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/337507/Albanci-pucali-na-Kursumlijsku-policiju>, pristup: 12.08.2012. i: http://www.rtv.rs/sr_lat/hronika/albanci-pucali-na-kursumlijsku-policiju_336015.html, pristup: 12.08.2012.

¹² Preuzeto sa: <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/aktuelno.291.html:359081-Albanska-mafija-krađe-nase-sume>, pristup: 24.07.2012.

¹³Prema:

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=08&dd=18&nav_category=12&nav_id=635748, pristup: 18.08.2012.

analiziranja tog fenomena. Osim naučne analize etiologije i fenomenologije vršenja ovog krivičnog dela, potrebno je preispitati i prednosti i nedostatke postojećeg mehanizma društvene reakcije na isto. Jedan od koraka na tom putu svakako predstavlja analiza inkriminacije šumske krađe iz člana 275. važećeg Krivičnog zakonika Republike Srbije. Međutim, adekvatno sprečavanje, suzbijanje i sankcionisanje ovog oblika ekološkog kriminaliteta zahteva i preispitivanje postojećih mehanizama njegovog otkrivanja, dokazivanja i prevencije kao i njihove dovoljnosti, adekvatnosti i efikasnosti.

ŠUMSKA KRAĐA – ČLAN 275. KRIVIČNOG ZAKONIKA REPUBLIKE SRBIJE

Krivično delo šumske krađe sistematizovano je u okviru dvadeset i četvrtog poglavlja Krivičnog zakonika Republike Srbije, koje je posvećeno krivičnim delima protiv životne sredine. Ovo delo je u našem ranijem krivičnom zakonodavstvu bilo predviđeno u grupi privrednih krivičnih dela¹⁴. To pokazuje da je zakonodavac inkriminisanjem šumske krađe nastojao da u prvom redu zaštiti interese privrede, odnosno šumarstva kao značajne privredne grane. Prebacivanjem šumske krađe iz grupe krivičnih dela protiv privrede u ekološka krivična dela, naš zakonodavac pokazao je tendenciju da šume štiti prvenstveno zbog njihove ekološke vrednosti, pa tek onda zbog ekonomskih interesa koji se ostvaruju njihovim privrednim eksploatacijom.

Krivično delo šumske krađe ima jedan osnovni i jedan teži oblik. Osnovni oblik ovog dela čini lice koje radi krađe obori u šumi, parku ili drvoredu jedno ili više stabala, pri čemu količina oborenog drveta prelazi zapreminu od jednog kubnog metra¹⁵.

Iz poglavlja u okviru kojeg je ovo krivično delo sistematizovano proizlazi da je njegov objekt zaštite, u najširem smislu, životna sredina kao skup prirodnih i stvorenih vrednosti čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno prostor i uslove za život¹⁶. Tačnije, objekt zaštite ovog krivičnog dela jesu šume¹⁷, kao integralni deo životne sredine, odnosno kao delovi jednog

¹⁴ Jovašević, D.: Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo, Pravni fakultet u Nišu – Centar za publikacije, Niš, 2009., str. 288.

¹⁵ Član 275. stav 1. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.

¹⁶ Član 3. stav 1. tačka 1. Zakon o zaštiti životne sredine, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 135/2004, 36/2009 i 72/2009.

¹⁷ Jovašević, D.: Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo, *op.cit.*, str. 288.

od njenih elemenata – biljnog sveta ili flore. Prema Zakonu o šumama, šumom se smatra svaka površina zemljišta veća od 5 ari koja je obrasla šumskim drvećem, kao i šumski rasadnici u kompleksu šuma i semenske plantaže i zaštitni pojasevi drveća površine veće od 5 ari. Ali, pojmom šume nisu obuhvaćene odvojene grupe šumskog drveća na površini manjoj od 5 ari, parkovi u naseljenim mestima, kao ni drveće koje se nalazi ispod dalekovoda i u koridoru izgrađenog dalekovoda, bez obzira na površinu.¹⁸ Prema utvrđenim prioritarnim funkcijama šume, odnosno njihovi delovi mogu biti: 1) privredne šume i 2) šume sa posebnom namenom. Šume sa posebnom namenom su: 1) zaštitne šume, 2) šume za očuvanje i korišćenje genofonda šumskih vrsta drveća, 3) šume za očuvanje biodiverziteta gena, vrsta, ekosistema i predela, 4) šume značajne estetske vrednosti, 5) šume od značaja za zdravlje ljudi i rekreaciju, 6) šume od značaja za obrazovanje, 7) šume za naučno – istraživačku delatnost, 8) šume kulturno – istorijskog značaja, 9) šume za potrebe odbrane zemlje, 10) šume namenjene za ostvarivanje specifičnih potreba državnih organa, 11) šume za druge specifične potrebe. Šume u zaštićenim prirodnim dobrima imaju prioritarnu funkciju šume sa posebnom namenom.¹⁹

Kao i kod ostalih krivičnih dela protiv životne sredine, priroda zaštitnog objekta krivičnog dela šumske krađe nije sasvim nesporna. Ako je suditi prema poglavlju u okviru koga se ono nalazi, u pitanju je životna sredina definisana na opisani način, odnosno šume kao njen integralni deo. Međutim, može se postaviti pitanje da li se ovim krivičnim delom štiti životna sredina kao takva, kao vrednost za sebe, ili se njome zapravo štiti čovek, odnosno čovekovo pravo na zdravu životnu sredinu kao jedno od osnovnih ljudskih prava²⁰, koje pripada svim sadašnjim i budućim generacijama ljudskog roda. U vezi sa zaštitnim objektom krivičnog dela šumske krađe treba naglasiti da ono u našem pravnom sistemu nije oduvek imalo za svoj primarni cilj zaštitu životne sredine. Naime, ovo krivično delo svrstano je u ekološka krivična dela tek nakon 1. januara 2006. godine, kada je stupio na snagu važeći Krivični zakonik Republike Srbije, a do tada je bilo smešteno u okviru poglavlja posvećenog krivičnim delima protiv privrede²¹. To pokazuje

¹⁸ Član 5. st. 1. – 3. Zakon o šumama, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 30/2010.

¹⁹ Član 6. st. 3. – 5.

²⁰ Više o pravu čoveka na zdravu životnu sredinu: Paunović, M., Krivokapić, B., Krstić, I.: Osnovi međunarodnih ljudskih prava, Megatrend univerzitet, Beograd, 2007., str. 292 – 293.

²¹ Član 161. Krivični zakon Republike Srbije, "Službeni glasnik SRS", br. 26/1977, 28/1977, 43/1977, 20/1979, 24/1984, 39/1986, 51/1987, 6/1989, 42/1989, 21/1990, i "Službeni glasnik RS", br. 16/1990, 26/1991, 75/1991, 9/1992, 49/1992, 51/1992, 23/1993, 67/1993, 47/1994, 17/1995, 44/1998, 10/2002, 11/2002, 80/2002, 39/2003, 67/2003

da je zakonodavac ovom inkriminacijom u prvom redu nastojao da zaštiti interese šumarstva kao privredne grane. Njenim prebacivanjem u grupu krivičnih dela protiv životne sredine, zakonodavac je pokazao da ekološku vrednost šuma stavlja ispred njihovog privrednog, odnosno ekonomskog značaja. Ipak, to ne znači da se krivičnim delom šumske krađe više ne štite i interesi privrede, i to ne samo šumarstva, već i drugih privrednih grana, kao što su lovstvo, turizam, energetika i drvno preradačka industrija.

Radnja izvršenja krivičnog dela šumske krađe sastoji se u obaranju, odnosno u seči drveta i to jednog ili više stabala.²² Obaranje stabla se najčešće čini sečenjem, ali je stablo moguće oboriti i na drugi način kao što je, na primer, kopanje, čupanje i slično²³. Za postojanje dela zahteva se kumulativno ispunjenje nekoliko uslova. Pre svega, potrebno je da je radnja izvršenja preduzeta sa namerom oduzimanja odnosno prisvajanja tako oborenog stabla, dakle, u nameri krađe, bez obzira na to da li je ova namera u konkretnom slučaju i realizovana. Zatim, neophodno je da je radnjom izvršenja oborena zakonom predviđena količina drveta – količina koja je veća od jednog kubnog metra. Ova količina predstavlja objektivni uslov za postojanje krivičnog dela.²⁴ Ukoliko se utvrdi da je količina oborenog drveta manja od jednog kubnog metra, neće postojati krivično delo već prekršaj.²⁵ Pri tome treba naglasiti da je ranije važeći Zakon o šumama²⁶, koji je prestao da važi nakon stupanja na snagu postojećeg istoimenog zakona²⁷ izričito inkriminisao kao prekršaj obaranje radi krađe u šumi jednog ili više stabala, ukoliko količina oborenog drveta nije veća od jednog metra kubnog.²⁸ Novi Zakon o šumama ne sadrži navedenu formulaciju, ali omogućava podvođenje opisanih radnji pod druge prekršaje fizičkog lica i, samim tim, njihovo prekršajno pravno sankcionisanje u vidu izricanja novčane kazne²⁹. Konačno, za postojanje krivičnog dela šumske krađe bitno je i da se radnja

²² Čejović, B.: Krivično pravo, Dosije, Beograd, 2007., str. 536., Jovašević, D.: Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo, *op.cit.*, str. 288.

²³ Stojanović, Z.: Komentar Krivičnog zakonika, Javno preduzeće "Službeni glasnik", Beograd, 2006., str. 621.

²⁴ Lazarević, L.J.: Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije, Izdavačko-štamarsko preduzeće "Savremena administracija", Beograd, 2006., str. 702.

²⁵ Stojanović, Z.: Komentar Krivičnog zakonika, *op.cit.*, str. 621., videti i: član 113. Zakon o šumama, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 30/2010.

²⁶ Zakon o šumama, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 46/1991, 83/1992, 53/1993, 54/1993, 60/1993, 67/1993, 48/1994, 54/1996 i 101/2005.

²⁷ Član 120. Zakon o šumama, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 30/2010.

²⁸ Član 85. stav 1. tačka 22. Zakon o šumama, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 46/1991, 83/1992, 53/1993, 54/1993, 60/1993, 67/1993, 48/1994, 54/1996 i 101/2005.

²⁹ Videti: član 113. Zakon o šumama, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 30/2010.

izvršenja preduzima na određenom mestu – u šumi, parku ili drvoredu, što mora biti poznato učiniocu dela.³⁰

Delo je svršeno samim obaranjem stabala.³¹ Prema tome, za postojanje dela nije neophodno da su oborena stabla u konkretnom slučaju i prisvojena: njihovim prisvajanjem ne ostvaruje se, međutim, posebno krivično delo, već i tada postoji samo jedno delo.³² Ali, ukoliko neko prisvoji u šumi već oborena stabla (dakle, stabla koja nije oborio on sam, već neko drugo lice), on čini krivično delo krađe a ne krivično delo šumske krađe (OSB KŽ. 409/03)³³.

Objekt radnje ovog krivičnog dela jeste stablo, odnosno drvo koje se nalazi u šumi, parku ili drvoredu. Ove pojmove treba shvatiti kao i kod krivičnog dela pustošenja šuma (član 274. Krivičnog zakonika Republike Srbije)³⁴, što znači da se navedenim inkriminacijama zaštita ne pruža samo drveću koje se nalazi u šumama definisanim Zakonom o šumama, već i drveću koje čini deo šuma u širem smislu, uključujući tu i parkove odnosno drvorede.

U ulozi učinioca krivičnog dela šumske krađe može se javiti svako lice. U pogledu krivice, na strani učinioca mora postojati umišljaj. Štaviše, potrebno je da se radi o direktnom umišljaju, budući da kod učinioca u trenutku preduzimanja radnje izvršenja mora postojati ista namera koja postoji i u slučaju izvršenja krivičnog dela krađe – namera da se prisvajanjem oborenog stabla za sebe ili drugoga pribavi protivpravna imovinska korist. Pri tome treba istaći da ova namera ne sme biti upravljena na prodaju drveta kao način za pribavljanje imovinske koristi, jer bi se u tom slučaju radilo o jednom od slučajeva težeg oblika ovog dela, iz stava 2. člana 275. Krivičnog zakonika³⁵, o čemu će posebno biti reči.

Za ovo krivično delo propisane su alternativno novčana kazna ili kazna zatvora u trajanju do jedne godine. Prema izričitoj zakonskoj odredbi, i sam pokušaj ovog dela je kažnjiv,³⁶ što prema opštim odredbama Krivičnog zakonika ne bi bilo moguće.³⁷ Pokušaj bi postojao kada bi učinilac započeo obaranje stabala ili kada bi neko stablo već oborio, pri

³⁰ Jovašević, D.: Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo, *op.cit.*, str. 288.

³¹ Čejović, B.: Krivično pravo, *op.cit.*, str. 536.

³² Lazarević, L.J.: Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije, *op.cit.*, str. 702.

³³ Stojanović, Z.: Komentar Krivičnog zakonika, *op.cit.*, str. 621.

³⁴ *Ibid.*

³⁵ *Ibid.*

³⁶ Član 275. stav 3. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.

³⁷ Videti: član 30. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.

čemu količina oborenih stabala još uvek nije dostigla zapreminu od jednog metra kubnog.³⁸

Pored osnovnog oblika, krivično delo šumske krađe ima i teži oblik, za koji su alternativno propisane novčana kazna ili kazna zatvora u trajanju do tri godine.³⁹ On postoji u tri situacije⁴⁰. U prvoj situaciji, teži oblik šumske krađe postoji ukoliko je radnja izvršenja preduzeta u nameri da se oboreno drvo proda. Dakle, ovde kvalifikatornu okolnost predstavlja posebna namera učinioca – namera da se oboreno drvo proda. Ova namera, kao subjektivni element na strani učinioca, mora da postoji u momentu preduzimanja radnje izvršenja. Pri tome nije relevantno da li je ta namera u konkretnom slučaju kasnije i ostvarena ili nije. U drugoj situaciji, teži oblik šumske krađe će biti ostvaren ako je količina oborenog drveta veća od pet kubnih metara. Tu obim i intenzitet prouzrokovane posledice čine kvalifikatornu okolnost.⁴¹ Ta okolnost mora biti obuhvaćena umišljajem učinioca. Ipak, on ne mora imati potpuno preciznu predstavu da se u konkretnoj situaciji radi o količini drveta koja prelazi pet kubnih metara, već samo o činjenici da je oborio veću količinu stabala.⁴² Na kraju, u trećoj situaciji, kvalifikatornu okolnost predstavlja mesto preduzimanja radnje izvršenja. U pitanju su: zaštićena šuma, nacionalni park ili druga šuma sa posebnom namenom.

Krivično delo šumske krađe, kao i većina drugih krivičnih dela protiv životne sredine, spada u blanketne inkriminacije, čije razumevanje zahteva poznavanje niza zakonskih i podzakonskih akata iz oblasti ekologije, odnosno zaštite životne sredine. Ovo se posebno odnosi upravo na njegov teži oblik. Naime, pojmovi "zaštićena šuma", "nacionalni park" i "šuma sa posebnom namenom" nisu definisani Krivičnim zakonikom, već je za njihovo tumačenje potrebno poznavanje zakonskih odredbi iz domena ekološkog prava, kao što su: Zakon o šumama⁴³, Zakon o zaštiti prirode⁴⁴, Zakon o zaštiti životne sredine⁴⁵ i Zakon o nacionalnim parkovima⁴⁶. Tako je pojam nacionalnog

³⁸ Lazarević, L.J.: Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije, *op.cit.*, str. 702.

³⁹ Član 275. stav 2. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.

⁴⁰ Jovašević, D.: Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo, *op.cit.*, str. 289.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² Lazarević, L.J.: Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije, *op.cit.*, str. 702.

⁴³ Zakon o šumama, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 30/2010.

⁴⁴ Zakon o zaštiti prirode, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 36/2009 i 88/2010.

⁴⁵ Zakon o zaštiti životne sredine, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 135/2004, 36/2009 i 72/2009.

⁴⁶ Zakon o nacionalnim parkovima, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 39/1993, 44/1993, 53/1993, 67/1993, 48/1994 i 101/2005.

parka određen Zakonom o nacionalnim parkovima kao područje koje po svojim ekološkim, biogeografskim i drugim karakteristikama predstavlja prirodnu celinu izuzetnog značaja sa ekosistemima i predelima posebne vrednosti u pogledu izvornosti i raznovrsnosti vegetacije, flore i faune. Da bi se neko područje smatralo nacionalnim parkom, potrebno je da pored opisanih karakteristika poseduje i jednu ili više od sledećih odlika: reprezentativne biološke, geomorfološke, geološke, hidrološke i druge pojave i procese kulturno – istorijske vrednosti sa reprezentativnim oblicima tih vrednosti nastalih u interakciji čoveka i njegovog prirodnog okruženja.⁴⁷ Inače, najavljeno je da će naša zemlja do kraja 2012. godine usvojiti posebne zakone kojima će za svaki od pet nacionalnih parkova (Tara, Šar – planina, Fruška gora, Kopaonik i Đerdap) biti posebno regulisane granice, zaštita, ulaganje i razvoj ovih prirodnih dobara. Uređenje svih značajnijih pitanja u vezi sa funkcionisanjem nacionalnih parkova tako što za svaki pojedinačni nacionalni park postoji poseban zakon predstavlja trend u svetu, a cilj najavljenih zakonskih izmena u toj oblasti jeste da se omogući efikasniji razvoj tih područja kao i poboljšanje zaštite prirodnih dobara, odnosno resursa i biljnih i životinjskih vrsta.⁴⁸

SANKCIONISANJE KRIVIČNOG DELA ŠUMSKE KRAĐE

Za osnovni oblik krivičnog dela šumske krađe propisane su alternativno novčana kazna i kazna zatvora u trajanju do jedne godine, dok je njegov teži oblik zaprećen, takođe alternativno, novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Međutim, postavlja se pitanje na koji način, pored izricanja neke od propisanih kazni u okviru propisanih kaznenih raspona, treba postupiti u odnosu na oborena stabla, odnosno oboreno drveće koje se nalazi kod učinioca, ili nekog trećeg lica. Nema sumnje da oborena stabla treba oduzeti od učinioca, ali je u našoj sudskoj praksi jedno vreme bilo sporno da li oborena stabla treba tretirati kao predmete koji su nastali izvršenjem krivičnog dela ili kao imovinsku korist koja je pribavljena krivičnim delom.

Ako bi se pošlo od pretpostavke da obaranjem stabla ono bitno menja svoja svojstva, moglo bi se zaključiti da oborena stabla predstavljaju predmete koji su nastali izvršenjem krivičnog dela. Tada bi se moglo postaviti

⁴⁷ Član 2. stav 1.

⁴⁸ Više o tome videti na: <http://www.zelenasrbija.rs/zelena-tema/1309-novi-zakoni-o-nacionalnim-parkovima-u-2012>, pristup: 15.08.2012.

pitanje da li u odnosu na njih dolazi u obzir mogućnost primene mere bezbednosti oduzimanja predmeta. Prema važećem zakonskom rešenju, ova mera bezbednosti može da se odredi u pogledu predmeta koji je bio namenjen ili upotrebljen za izvršenje krivičnog dela ili je nastao izvršenjem krivičnog dela, ali samo pod uslovom da u konkretnom slučaju postoji opasnost da će se određeni predmet ponovo upotrebiti za izvršenje krivičnog dela, ili kada je radi zaštite opšte bezbednosti ili iz moralnih razloga oduzimanje predmeta neophodno.⁴⁹ Imajući u vidu navedene uslove za primenu mere bezbednosti oduzimanja predmeta, čini se da je u slučaju oborenih stabala ipak ispravnije odrediti oduzimanje imovinske koristi. U tom smislu se ističe da je ovde (kao i kod krivičnog dela krađe) ipak reč o imovinskoj koristi pribavljenoj krivičnim delom, čije je oduzimanje obavezno. Zato treba primeniti meru oduzimanja imovinske koristi iako postoje određeni argumenti u prilog tezi da oborena stabla predstavljaju "produkte krivičnog dela", te da u tom slučaju postoji mogućnost primene mere bezbednosti oduzimanja predmeta. Taj stav je zauzeo i VSS, odlučujući o zahtevu za zaštitu zakonitosti (VSS Kzz 16/04).⁵⁰

Dakle, u skladu sa načelom da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim delom⁵¹, od učinioca se oduzimaju novac, predmeti od vrednosti, ali i svaka druga imovinska korist koji su pribavljeni krivičnim delom. U slučaju šumske krađe, tu bi spadala oborena stabla, odnosno imovinska korist koja je ostvarena, na primer, njihovom prodajom ili predmeti koji su stečeni njihovom razmenom i slično. Ako njihovo oduzimanje nije moguće učinilac će se obavezati da preda u zamenu drugu imovinsku korist koja odgovara vrednosti imovine pribavljene izvršenjem krivičnog dela ili proistekle iz krivičnog dela ili da plati novčani iznos koji odgovara pribavljenoj imovinskoj koristi. Ako je tako stečena imovinska korist prenesena na pravno ili fizičko lice bez naknade ili uz naknadu koja očigledno ne odgovara stvarnoj vrednosti, sud će odrediti njeno oduzimanje od tih lica. Konačno, propisano je da se oduzima i imovinska korist pribavljena krivičnim delom koju je učinilac stekao za drugoga.⁵² U tom smislu treba postupiti i kada je reč o stablima koja su oborena izvršenjem krivičnog dela šumske krađe, odnosno u odnosu na imovinsku korist koja je njihovim prisvajanjem stečena.

⁴⁹ Član 87. stav 1. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.

⁵⁰ Štojanović, Z.: Komentar Krivičnog zakonika, *op.cit.*, str. 622.

⁵¹ Član 91. stav 1. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.

⁵² Član 92. stav 1.

ODNOS KRIVIČNOG DELA ŠUMSKE KRAĐE SA DRUGIM KRIVIČNIM DELIMA

Većina autora zastupa stanovište da krivično delo šumske krađe predstavlja poseban, specijalni, lakši oblik osnovnog imovinskog krivičnog dela – krađe.⁵³ U skladu sa tim, ističe se da između krivičnog dela krađe i krivičnog dela šumske krađe ne može postojati idealni sticaj. Međutim, u vezi sa tim u praksi se može javiti jedna situacija koja se, sasvim opravdano i bez imalo preterivanja može okarakterisati kao krajnje nelogična. Naime, učinilac koji u tuđoj šumi obori više od jednog kubnog metra drveta i ta drva prisvoji odgovara samo za krivično delo šumske krađe. Ali, ako bi se desilo da drva koja je oborilo jedno lice, dakle već oborena drva prisvojilo neko treće lice, to treće lice bi odgovaralo za krivično delo krađe, za koje je propisana neuporedivo teža kazna od kazne kojom je zaprečeno krivično delo šumske krađe. Za osnovni oblik krivičnog dela šumske krađe propisane su alternativno novčana kazna i kazna zatvora u trajanju do godinu dana, dok su za njegov teži oblik alternativno propisane novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine. Sa druge strane, za "običnu" krađu zakonodavac propisuje alternativno novčanu kaznu ili kaznu zatvora do tri godine⁵⁴, dok je krivično delo teške krađe zaprečeno kaznom zatvora u trajanju od jedne do osam godina⁵⁵. Jasno je da na ovom mestu postoji zakonska neusklađenost propisanih kazni koja bi se možda mogla ublažiti kada bi se krađa posećenog drveta iz tuđe šume kvalifikovala kao sitno delo krađe.⁵⁶ Ipak, ni to ne bi bilo moguće izvesti u svakom slučaju budući da je za postojanje sitne krađe potrebno da vrednost ukradene stvari ne prelazi iznos od petnaest hiljada dinara, kao i da je učinilac išao za tim da pribavi malu imovinsku korist,⁵⁷ što u slučaju krađe stabala koje je prethodno oborilo neko drugo lice ne mora uvek biti ispunjeno.

Iako je, kao što je već istaknuto, uobičajeno da se šumska krađa smatra posebnim oblikom krađe, takvom shvatanju mogu se uputiti određene

⁵³ Videti: Jovašević, D.: Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo, *op.cit.*, str. 288., Lazarević, L.J.: Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije, *op.cit.*, str. 702. i Čejović, B.: Krivično pravo, *op.cit.*, str. 536.

⁵⁴ Član 203. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.

⁵⁵ Član 204.

⁵⁶ Lazarević, L.J.: Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije, *op.cit.*, str. 702.

⁵⁷ Član 210. stav 2. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.

kritike. Naime, kod krivičnog dela šumske krađe još ne dolazi do oduzimanja tuđe pokretne stvari u smislu u kom se taj pojam shvata kod krivičnog dela krađe. Za dovršeno delo šumske krađe dovoljno je da je oboreno jedno ili više stabala u cilju vršenja krađe tih stabala. U tom smislu, moglo bi se tvrditi da je u slučaju šumske krađe reč o inkriminisanju ne samo krađe već i svojevrzne pripremne radnje za krađu. Tačnije, moglo bi se zauzeti stanovište da se u takvoj situaciji jedna nepokretna stvar (drvo) pretvara u pokretnu (odsečeno ili izvađeno stablo) kako bi se ista oduzela, da bi se, potom, njenim prisvajanjem sebi ili drugome pribavila protvpravna imovinska korist. Drugo shvatanje polazi od toga da se zbog specifičnosti stvari koja je objekt radnje kod krivičnog dela šumske krađe, oduzimanje u jednom širem smislu vrši samim obaranjem stabala. Ovo pitanje je ipak teorijskog karaktera jer je i u jednom i u drugom slučaju sticaj sa krivičnim delom krađe prividan.⁵⁸

Obaranjem stabala u tuđoj šumi mogu biti ostvarena i obeležja krivičnog dela pustošenja šuma, te se u praksi može nametnuti i pitanje odnosa tog krivičnog dela sa krivičnim delom šumske krađe. Krivično delo pustošenja šuma sastoji se u seči ili krčenju šume protivno propisima ili naredbama nadležnih državnih organa ili u oštećivanju stabala ili na drugi način pustošenju šume ili obaranju jednog ili više stabala u parku, drvoredu ili na drugom mestu gde seča nije dozvoljena.⁵⁹ Kao i u slučaju krivičnog dela šumske krađe, i ovde je objekt zaštite šuma, kao jedan od integralnih delova životne sredine.

Radnja izvršenja krivičnog dela pustošenja šuma određena je posledičnom dispozicijom. Dakle, ova radnja može biti ostvarena svakom delatnošću koja je podobna, odnosno koja na različite načine ili različitim sredstvima može da dovede do posledice dela u vidu opustošene šume. Ova radnja se može preduzeti: 1) sa različitim delatnostima koje zakon određuje kao: a) seča ili krčenje šume, b) oštećivanje stabala, c) obaranje jednog ili više stabala i d) na drugi način pustošenje šume, 2) na određeni način – protivno propisima ili naredbama nadležnih državnih organa što ukazuje na blanketni karakter ove inkriminacije i 3) na određenom mestu – u parku, drvoredu ili na drugom mestu gde seča stabala nije dozvoljena.⁶⁰ Učinilac ovog dela može da bude svako lice, a

⁵⁸ Štojanović, Z.: Komentar Krivičnog zakonika, *op.cit.*, str. 621.

⁵⁹ Član 274. stav 1. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.

⁶⁰ Jovašević, D.: Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo, *op.cit.*, str. 287.

u pogledu krivice potreban je umišljaj. Za ovo delo propisane su alternativno novčana kazna ili kazna zatvora u trajanju do jedne godine.

Krivično delo pustošenja šuma ima i jedan teži oblik, koji postoji ako je radnja izvršenja preduzeta na određenom mestu (gde se mesto izvršenja javlja kao kvalifikatorna okolnost) – u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili drugoj šumi sa posebnom namenom. Teži oblik ovog dela, zaprečen je kaznom zatvora od tri meseca do tri godine.⁶¹

Kada se izvršenjem krivičnog dela šumske krađe vrši i pustošenje šuma, treba uzeti da postoji sticaj između ova dva dela.⁶²

KRIVIČNO DELO ŠUMSKE KRAĐE U STATISTIKAMA PRAVOSUDNIH ORGANA

Broj lica koja su u proteklih nekoliko godina u našoj zemlji prijavljena, optužena i osuđena za krivična dela protiv životne sredine, gde spada i krivično delo šumske krađe, ima relativno mali udeo u ukupnom broju prijavljenih, optuženih i osuđenih lica. Sa jedne strane, to bi moglo ukazivati na tendenciju da se ova krivična dela čine retko, dok, sa druge strane, ti podaci mogu biti protumačeni i kao indikatori niskog stepena razvoja ekološke svesti u našem društvu, odnosno činjenice da se takva ponašanja retko identifikuju kao nezakonita. Nažalost, čini se da drugo tumačenje više odgovara stvarnosti, te da iz malog broja prijavljenih, optuženih i osuđenih lica za ova krivična dela zapravo proizlazi zaključak da su građani, kao i predstavnici nadležnih državnih organa u malom broju slučajeva sposobni da prepoznaju da se u nekom slučaju radi o krivičnom delu protiv životne sredine, odnosno da adekvatno i blagovremeno takva ponašanja prijave.

Statistički podaci obrađeni prikupljeni od strane Udruženja javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca u okviru projekta "Analiza krivičnih slučajeva u oblasti zaštite životne sredine u Republici Srbiji", za period od 2009. do 2010. godine pokazuju da je najveći broj prijava za krivična dela protiv životne sredine u 2009. i 2010. godini podnet od strane organa unutrašnjih poslova kao i da broj krivičnih prijava za ova krivična dela podnetih od strane inspeksijskih organa nije značajan. Sa druge strane, kao pozitivna tendencija može se istaći da su podaci iz upitnika pokazali povećanu

⁶¹ Član 274. stav 1. Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.

⁶² Lazarević, L.J.: Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije, op.cit., str. 703.

aktivnost građana u podnošenju prijava za krivična dela protiv životne sredine, kao i značajno angažovanje udruženja građana u određenim delovima Srbije na podnošenju krivičnih prijava za ta krivična dela, što pokazuje da se u proteklih par godina nivo društvene svesti o značaju zaštite životne sredine u našoj zemlji ipak popravlja.⁶³

Prema raspoloživim podacima Republičkog zavoda za statistiku⁶⁴, u 2006. godini je u Republici Srbiji za krivična dela protiv životne sredine prijavljeno ukupno 2037 lica, što predstavlja 1,87% od ukupnog broja prijavljenih učinilaca svih krivičnih dela za tu godinu. Od tog broja, 2009 osoba je bilo punoletno, dok su njih 28 bili maloletnici. Kada je u pitanju broj optuženih lica za ova krivična dela, on je u 2006. godini iznosio ukupno 1438 (2, 49% od ukupnog broja optuženih lica) od čega su njih 1430 bili punoletni, a svega 8 maloletnici. Za krivična dela protiv životne sredine je u našoj zemlji u 2006. godini osuđeno ukupno 1016 lica (2,36% od ukupnog broja osuđenih lica). Od tog broja, njih 1009 su bili punoletni, dok je samo 7 osuđenih bilo maloletno.

Godine 2007. je u Republici Srbiji za krivična dela protiv životne sredine prijavljeno ukupno 1848 lica, što čini 1,81% od ukupnog broja prijavljenih učinilaca. Od toga je 1831 lice bilo punoletno, a 17 su bili maloletnici. Iste godine je za krivična dela iz te grupe optuženo ukupno 1029 lica (2% od ukupnog broja optuženih lica), od čega 1023 punoletna lica i 6 maloletnika. Za krivična dela protiv životne sredine je tokom 2007. godine osuđeno ukupno 729 učinilaca (1, 79% od ukupnog broja osuđenih lica), od čega je njih 728 bilo punoletno, a osuđen je samo 1 maloletnik.

U toku 2008. godine ukupan broj lica prijavljenih za krivična dela protiv životne sredine iznosio je 1923 ili 1,82% od ukupnog broja prijavljenih učinilaca. Od tog broja, njih 1895 su bila punoletna lica, a 28 su bili maloletnici. Kada su u pitanju optužena lica, njihov ukupan broj je iznosio 1088 (1,95% od ukupnog broja optuženih lica), od čega je čak 1083 lica bilo punoletno, dok je samo 5 optuženih bilo maloletno. Broj osuđenih lica za ova krivična dela je u 2008. godini iznosio 831 (1, 87% od ukupnog broja osuđenih lica), a od toga je bilo 819 punoletnih učinilaca i 12 maloletnika.

U 2009. godini, ukupan broj lica koja su prijavljena zbog vršenja krivičnih dela protiv životne sredine bio je nešto veći nego prethodnih godina i

⁶³ Više o tome: Čavoški, A., Trajković, D.: Analiza statističkih podataka o kaznenopravnoj zaštiti životne sredine u Srbiji, OEBS, Misija u Srbiji, Beograd, 2011., str. 9. i 15.

⁶⁴ U pitanju su Bilteni i Saopštenja Republičkog zavoda za statistiku u kojima je naveden broj prijavljenih, optuženih i osuđenih lica u Republici Srbiji za period od 2006. do 2010. godine.

iznosio je 2115 ili 2,04% od ukupnog broja prijavljenih učinilaca krivičnih dela. Od toga je 2081 lice bilo punoletno, dok se u 34 slučaja radilo o maloletnicima. U pogledu broja optuženih lica nije bilo značajnijih odstupanja u odnosu na prethodne godine. On je iznosio 1078. Od toga je 1068 lica bilo punoletno, a njih 10 su bili maloletnici. Kada je u pitanju broj osuđenih lica za krivična dela protiv životne sredine, on je 2009. godine iznosio ukupno 844 (1, 74% od ukupnog broja osuđenih lica), od čega je bilo 835 punoletnih lica i 9 maloletnika.

Podaci iz Saopštenja Republičkog zavoda za statistiku za 2010. godinu sadrže samo broj prijavljenih i broj osuđenih lica, ali ne i broj lica koja su te godine bila optužena za pojedina krivična dela. Broj prijavljenih lica za krivična dela protiv životne sredine je 2010. godine iznosio 1596, što je za skoro 500 lica manje nego prethodne, 2009. godine. Ipak, procentualni udeo broja prijavljenih lica za krivična dela protiv životne sredine nije se promenio u odnosu na prethodnu godinu, već je ostao na 2,04%. Od toga je 1568 lica bilo punoletno, a 28 lica su bili maloletnici. Ali, i broj osuđenih lica za ova krivična dela je u 2010. godini bio manji nego što je to bio slučaj prethodnih godina. On je iznosio 341 (1,46% od ukupnog broja osuđenih lica), što je manje od polovine broja lica koja su za ta dela osuđivana u svakoj od prethodnih godina. Od tog broja, 333 lica su bila punoletna, a 8 lica su bili maloletnici.

Krivično delo šumske krađe zavređuje posebnu pažnju zahvaljujući činjenici da je do sada od svih krivičnih dela protiv životne sredine u svakoj godini ubedljivo najveći broj lica u našoj zemlji (i punoletnih i maloletnika) prijavljivan, optuživan i osuđivan upravo za to krivično delo. Kao što se iz iznetih statističkih podataka može videti, krivično delo šumske krađe ima nesrazmerno veliki udeo u ukupnom broju krivičnih dela protiv životne sredine učinjenih u našoj zemlji na godišnjem nivou.

Tako je u 2006. godini od ukupno 2009 punoletnih lica prijavljenih za krivična dela protiv životne sredine, njih 1543 prijavljeno zbog krivičnog dela šumske krađe. U 2007. godini je od ukupno 1831 punoletnog lica prijavljenog za krivična dela protiv životne sredine, 1431 lice prijavljeno zbog šumske krađe, u 2008 godini je taj broj iznosio 1374 od 1895, a u 2009. godini 1462 od 2081. Sličan odnos postoji i u pogledu ukupnog broja punoletnih lica za krivična dela protiv životne sredine i broja punoletnih lica koja su optužena za krivično delo šumske krađe. Tako je u 2006. godini od ukupno 1430 punoletnih lica optuženih za krivična dela protiv životne sredine, njih 1134 optuženo za krivično delo šumske krađe, u 2007. godini je to bilo 974 od 1023, u 2008. godini 812 od 1088, a u 2009. godini 787 od 1068. Kada je u pitanju odnos broja punoletnih učinilaca osuđenih za krivično delo šumske krađe i ukupnog

broja osuđenih punoletnih učinilaca za krivična dela protiv životne sredine, u 2006. godini je on iznosio 813 od 1009, u 2007. godini 730 od 917, u 2008. godini 612 od 819, a u 2009. godini 616 od 835.

Kada su u pitanju statistike koje se odnose na vrstu krivičnih sankcija koje se izriču učiniocima krivičnog dela šumske krađe, može se uočiti da se za ovo krivično delo najčešće izriče uslovna osuda. Po frekventnosti izricanja, na drugom mestu se nalazi novčana kazna, a na trećem kazna zatvora. Tako je, u 2006. godini od ukupno 813 učinilaca, koliko je osuđeno za krivično delo šumske krađe, uslovna osuda izrečena u 434 slučaja, novčana kazna u 236, a kazna zatvora u 113 slučajeva. Iste godine, za krivično delo šumske krađe, sudska opomena je izrečena za 19 učinilaca, dok je 11 učinilaca proglašeno krivim, a oslobođeno od kazne. Tokom 2007. godine je za krivično delo šumske krađe osuđeno ukupno 730 učinilaca. Uslovna osuda izrečena je za 396 učinilaca, novčana kazna za 205 s kazna zatvora za 89, dok je za ovo krivično delo sudska opomena određena u 7 a rad u javnom interesu u 4 slučaja. Konačno, 2007. godine je ukupno 29 učinilaca proglašeno krivim za krivično delo šumske krađe, ali su oslobođeni od kazne. U 2008. godini je od ukupno 612 osuđenih za krivično delo šumske krađe, njih 388 dobilo uslovnu osudu, 152 novčanu kaznu, a 49 kaznu zatvora. Sudska opomena je te godine za ovo krivično delo određena trojici učinilaca, dok je njih 20 proglašeno krivim, ali oslobođeno od kazne. Sličan odnos važi i za 2009. godinu, kada je od ukupno 616 lica osuđenih za krivično delo šumske krađe, njih 379 uslovno osuđeno, dok je novčana kazna izrečena u 168 slučajeva, kazna zatvora u 54 slučaja, a sudska opomena u 9 slučajeva. Te godine, 6 učinilaca proglašeni su krivim za krivično delo šumske krađe, ali su oslobođeni od kazne.

ZAKLJUČAK

Analizi teorijskih i praktičnih aspekata inkriminisanja onih ljudskih činjenja koja se mogu podvesti pod krivično delo šumske krađe do sada nije posvećeno dovoljno pažnje stručne javnosti. Čini se da je ovo krivično delo kao, uostalom, i mnoga druga krivična dela protiv životne sredine neopravdano stavljano u drugi plan i tretirano kao "manje ozbiljno" kršenje propisa, koje je po svojoj prirodi, suštini i društvenoj opasnosti bliže administrativnim prestupima, odnosno prekršajima.

Međutim, takav pristup ovom fenomenu pokazao se kao potpuno neosnovan. Pre svega, brojna istraživanja iz oblasti zaštite životne sredine sprovedena u proteklih nekoliko godina od strane niza eminentnih međunarodnih i nacionalnih, državnih i nevladinih ekoloških organizacija i

pokreta pokazala su da šume imaju neprocenjiv značaj za opstanak čitavog čovečanstva, ukazujući istovremeno na alarmantno stanje kada je u pitanju njihov dalji opstanak. Potvrđeno je da se površine naše planete pod šumama rapidno smanjuju, što izaziva dramatične ekološke, ekonomske socijalne, zdravstvene, ali i pravne posledice i to kako na lokalnom, tako i na globalnom nivou. One uključuju, između ostalog: uništavanje staništa mnogih životinjskih vrsta (od kojih je veliki broj na ivici istrebljenja), povećanje nivoa zagađenja vazduha, eroziju i pogoršanje kvaliteta zemljišta, ugrožavanje zdravlja lokalnog stanovništva, ugrožavanje i ometanje ili čak potpuno paralisanje ekonomskog razvoja lokalnih zajednica koje značajan deo svojih prihoda ostvaruju zahvaljujući legalnom eksploataciji šuma i njihovih prirodnih bogatstava, ugrožavanje održivog razvoja šumarstva kao značajne privredne grane i smanjenje prihoda koji bi država stekla od zakonitog i održivog korišćenja šuma, (što osobito pogađa zemlje u razvoju).

Osim toga, pojedina istraživanja, kao i informacije plasirane u sredstvima javnog informisanja upozoravaju na to da nezakonita seča šuma širom sveta poprima oblik transnacionalnog organizovanog kriminaliteta. Kao takva, ova nezakonita i unosna delatnost, tesno je isprepletana sa vršenjem drugih kriminalnih aktivnosti kao što su: poreska evazija, nezakonita trgovina, nezakonit prelazak državne granice, nezakonito unošenje i iznošenje u odnosno sa teritorije jedne zemlje zaštićenih prirodnih dobara, davanje i primanje mita, falsifikovanje isprava, pranje novca, nezakonito držanje i nošenje oružja itd. Takođe, šumske krađe su neretko propraćene i vršenjem krivičnih dela protiv života i tela, kao što su ubistvo ili nanošenje telesnih povreda, čije su žrtve po pravilu predstavnici državnih organa ili pripadnici lokalnih zajednica koji nastoje da spreče šumokradice da izvrše ovo krivično delo.

U svetlu tih saznanja, nameće se zaključak da krivično delo šumske krađe karakteriše znatno viši stepen društvene opasnosti nego što se na prvi pogled može konstatovati. U tom smislu, sprečavanje, suzbijanje i sankcionisanje šumske krađe po svom značaju prevazilazi okvire zaštite životne sredine. Povrh ekoloških vrednosti, ovom inkriminacijom štite se i interesi privrede, i to u prvom redu šumarstva kao značajne privredne grane, ali i turizma i lovstva, zatim opstanak životinjskih vrsta čije prirodno stanište predstavljaju upravo šume, kao i, u krajnjoj liniji, zdravlje ljudi, a posebno lokalnog stanovništva koje naseljava područja pogođena šumskom krađom. Globalno posmatrano, ovaj problem dodatnu težinu dobija ukoliko se stavi u kontekst takozvanog ekološkog rasizma (*environmental racism*) ili diskriminacije pripadnika pojedinih naroda, odnosno rasa, koji su, zahvaljujući činjenici da

pripadaju siromašnim lokalnim zajednicama dodatno izloženi brojnim štetnim posledicama kako legalnog (ali nelegitimnog) tako i nelegalnog iracionalnog eksploatiranja prirodnih resursa, uključujući i šume, od kojih direktno zavisi njihov opstanak.

Konačno, preduzimanje napora u cilju sprečavanja, suzbijanja i obezbeđivanja adekvatnog mehanizma društvene i državne reakcije na vršenje krivičnog dela šumske krađe i drugih aktivnosti koje su sa njim povezane, čini i sastavni deo međunarodnih obaveza zemalja koje su ratifikovale nadnacionalne pravne instrumente od direktnog ili indirektnog značaja za zaštitu šuma. Kao najrelevantniji međunarodni instrumenti za zaštitu šuma koje je ratifikovala i Republika Srbija mogu se izdvojiti: Konvencija o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa (Bernska konvencija), Konvencija o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja (Bonska konvencija), Konvencija o međunarodnom prometu ugroženih vrsta divlje faune i flore (CITES konvencija) i Konvencija o zaštiti močvara koje su od međunarodnog značaja, posebno kao staništa ptica močvarica (Ramsarska konvencija).

Kada je u pitanju naša zemlja, treba istaći i da ona poseduje odgovarajuć zakonodavni okvir za zaštitu šuma. Njime je obezbeđena kako krivičnopravna tako i prekršajnopravna reakcija na ona ljudska ponašanja koja predstavljaju različite oblike povređivanja odnosno ugrožavanja šuma. Pored toga, naša zemlja poseduje i Strategiju razvoja šumarstva koja, iako nema snagu zakona, sadrži dragocene smernice za zaštitu i održivo korišćenje i razvoj šuma, kao i za prevenciju ponašanja usmerenih na njihovo povređivanje, ugrožavanje. Uprkos tome, statistički podaci i medijski izveštaji pokazuju da je vršenje krivičnog dela šumske krađe u našoj zemlji prilično rasprostranjeno, te da se u ulozi njegovih učinilaca javljaju ne samo punoletna lica već i maloletnici. Priroda ovog krivičnog dela, a posebno način i mesto na kome se ono po pravilu čini govore u prilog pretpostavci da u pogledu broja njegovih učinilaca postoji visok procenat tamnih brojki kriminaliteta.

Imajući u vidu drastične ekološke, ekonomske pa i socijalne posledice ovog krivičnog dela, kao i njegovu povezanost sa drugim, težim, krivičnim delima, nameće se zaključak da obezbeđivanje adekvatnog mehanizma krivičnopravne i prekršajnopravne reakcije na šumsku krađu samo po sebi ne može doneti odgovarajuće rezultate na planu poboljšanja zaštite šuma. Naime, i kod ovog oblika ekološkog kriminaliteta akcenat treba staviti na prevenciju, kako na najopštijem nivou, tako i u onim geografskim oblastima gde je detektovan najveći broj slučajeva vršenja šumske krađe. U tom smislu, postoji širok dijapazon preventivnih mera. Kao jedna od njih javlja se

podizanje ekološke svesti građana ne samo o značaju šuma, već i o drastičnosti i dalekosežnosti posledica njihovog nezakonitog i neracionalnog eksploatiranja. Kao podobni kanali za sprovođenje ove preventivne mere svakako se nameću sredstva javnog informisanja, ali ne treba umanjiti ni značaj edukacije u osnovnim i srednjim školama, posebno ako se ima u vidu da se u ulozi učinilaca krivičnog dela šumske krađe često javljaju i maloletnici. Kada je reč o onim geografskim oblastima koja su markirana kao najugroženija šumskim krađama, potrebno je obezbediti efikasan sistem nadzora i kontrole, kako bi se blagovremenom reakcijom nadležnih organa sprečilo vršenje ovog krivičnog dela.

LITERATURA

- (1) Bullard, R. D. (2002). *Confronting Environmental Racism in the Twenty-First Century, Global Dialogue*, Vol. 4., br. 1/2002 – The Fragile Biosphere, preuzeto sa: <http://www.worlddialogue.org/content.php?id=179>, pristup: 16.08.2012.
- (2) Čavoški, A. (2007). *Osnovi ekološkog prava Evropske unije*, Pravni fakultet Univerziteta UNION u Beogradu, Beograd: Javno preduzeće "Službeni glasnik".
- (3) Čavoški, A., Trajković, D. (2011). *Analiza statističkih podataka o kaznenopravnoj zaštiti životne sredine u Srbiji*, Beograd: OEBS, Misija u Srbiji.
- (4) Čejović, B. (2007). *Krivično pravo*, Beograd: Dosije.
- (5) Glavonjić, B., Vasiljević, A., Petrović, S. (2004) Nelegalne seče i trgovina drvom u svetu i Srbiji - stanje i problemi, *Prerada drveta*, vol. 2, br. 7-8/2004
- (6) Joldžić, V. (2002). *Ekološko pravo – opšti i poseban deo*, Beograd: Savezni sekretarijat za životnu sredinu.
- (7) Joldžić, V. (2006). *Konvencije od značaja za zaštitu životne sredine i interesa Republike Srbije*, Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.
- (8) Jovašević, D. (2006). *Krivično pravo*, Opšti deo, Nomos, Beograd: Nomos.
- (9) Jovašević, D. (2009). *Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo*, Niš: Pravni fakultet u Nišu – Centar za publikacije.
- (10) Kokolj, M. (2007). *Prekršajno pravo*, Novi Sad: Privredna akademija.
- (11) Konstantinović Vilić, S., Nikolić Ristanović, V., Kostić, M. (2009) *Kriminologija*, Niš: Pelikan Print.

- (12) Lazarević, L.J. (2006). *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije* Beograd: Izdavačko-štamarsko preduzeće "Savremena administracija".
- (13) Lilić, S., Drenovak, M. (2010). *Ekološko pravo*, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- (14) Paunović, M., Krivokapić, B., Krstić, I. (2007). *Osnovi međunarodnih ljudskih prava*, Beograd: Megatrend univerzitet.
- (15) Rice, M. (ed.), Banks, D., Davies, C., Gosling, J., Newman, J., Wadley, J., Walravens, F. (2008). *Environmental Crime – A Threat to our Future* London: Environmental Investigation Agency (EIA).
- (16) Stojanović, Z. (2006). *Komentar krivičnog zakonika*, Beograd: Javno preduzeće "Službeni glasnik".
- (17) Vig, Z., Gajinov, T. (2011). *Stanje i perspektive ekološkopravne regulative u Srbiji*, Novi Sad: Fakultet za evropske pravno – političke studije.

Izvori

- (18) Zakon o potvrđivanju Konvencije o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja, "Službeni glasnik Republike Srbije - Međunarodni ugovori", br. 102/2007.
- (19) Zakon o potvrđivanju Konvencije o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa, "Službeni glasnik Republike Srbije - Međunarodni ugovori", br. 102/2007.
- (20) Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznovrsnosti, "Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", br. 11/2001.
- (21) Zakon o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu ugroženih vrsta divlje faune i flore, "Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori", br. 11/2001.
- (22) Konvencija o močvarama koje su od međunarodnog značaja naročito kao staništa ptica močvarica, "Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori", br. 9/1977.
- (23) Convention on the Protection of the Environment through Criminal Law, Strasbourg, 4.11.1998, European Treaty Series No. 172., преузето са: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/treaties/html/172.htm>, приступ: 08.09.2011.
- (24) Krivični zakon Republike Srbije, Službeni glasnik SRS", br. 26/1977, 28/1977, 43/1977, 20/1979, 24/1984, 39/1986, 51/1987, 6/1989, 42/1989, 21/1990, i "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 16/1990, 26/1991, 75/1991, 9/1992, 49/1992, 51/1992, 23/1993, 67/1993,

- 47/1994, 17/1995, 44/1998, 10/2002, 11/2002, 80/2002, 39/2003 i 67/2003.
- (25) Krivični zakonik, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009.
- (26) Zakon o šumama, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 46/1991, 83/1992, 53/1993, 54/1993, 60/1993, 67/1993, 48/1994, 54/1996 i 101/2005.
- (27) Zakon o šumama, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 30/2010.
- (28) Zakon o zaštiti životne sredine, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 135/2004, 36/2009 i 72/2009.
- (29) Zakon o fondu za zaštitu životne sredine, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 72/2009.
- (30) Zakon o zaštiti prirode, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 36/2009 i 88/2010.
- (31) Zakon o reproduktivnom materijalu šumskog drveća, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 135/2004.
- (32) Zakon o zdravlju bilja, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 41/2009.
- (33) Zakon o sredstvima za zaštitu bilja, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 41/2009.
- (34) Zakon o prekršajima, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 101/2005, 116/2008, 111/2009.
- (35) Zakon o nacionalnim parkovima, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 39/1993, 44/1993, 53/1993, 67/1993, 48/1994 i 101/2005.
- (36) Uredba o stavljanju pod kontrolu korišćenja i prometa divlje flore i faune, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 31/2005, 45/2005, 22/2007, 38/2008 i 9/2010.
- (37) Strategija razvoja šumarstva Republike Srbije, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 59/2006.
- (38) Nacionalna strategija održivog razvoja, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 57/2008.
- (39) Strategija biološke raznovrsnosti Republike Srbije za period od 2011. do 2018. godine, "Službeni glasnik Republike Srbije", br. 13/2011.
- (40) Statistički bilten – Punoletni učinoci krivičnih dela – Prijave, optuženja i osude – 2006, br. 490, Republički zavod za statistiku, Beograd 2009.
- (41) Statistički bilten – Punoletni učinoci krivičnih dela – Prijave, optuženja i osude – 2007, br. 502, Republički zavod za statistiku, Beograd 2009.
- (42) Statistički bilten – Punoletni učinoci krivičnih dela – Prijave, optuženja i osude – 2008, br. 514, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2010.
- (43) Statistički bilten – Punoletni učinoci krivičnih dela – Prijave, optuženja i osude – 2009, br. 529, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2010.

- (44) Saopštenje: Punoletni učinioi krivičnih dela u Republici Srbiji, 2010. br. 201., Republički zavod za statistiku, Beograd, 15.07.2011.
- (45) Saopštenje: Maloletni učinioi krivičnih dela u Republici Srbiji, 2010. br. 202., Republički zavod za statistiku, Beograd, 15.07.2011.
- (46) Saopštenje "Maloletni učinioi krivičnih dela 2005 – 2009", br. 213. od 16.07. 2010. godine, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2010.
- (47) Statistički bilten "Maloletni učinioi krivičnih dela – prijave, optuženja i osude – 2006" Republički zavod za statistiku, Beograd, 2009.
- (48) Statistički bilten "Maloletni učinioi krivičnih dela – prijave, optuženja i osude – 2007" Republički zavod za statistiku, Beograd, 2009.
- (49) Statistički bilten "Maloletni učinioi krivičnih dela – prijave, optuženja i osude – 2007" Republički zavod za statistiku, Beograd, 2009.
- (50) Statistički bilten "Maloletni učinioi krivičnih dela – prijave, optuženja i osude – 2008", Republički zavod za statistiku, Beograd, 2010.
- (51) Statistički bilten "Maloletni učinioi krivičnih dela – prijave, optuženja i osude – 2009", Republički zavod za statistiku, Beograd, 2010.

Elektronski izvori

- (52) Agencija za zaštitu životne sredine Ministarstva životne sredine rudarstva i prostornog planiranja www.sepa.gov.rs, pristup: 22.01.2012.
- (53) EKOFORUM – Forum za održivi razvoj i zaštitu životne sredine www.ekoforum.org, pristup: 25.07.2011.
- (54) ECOLOGICA – naučno stručno društvo za zaštitu životne sredine Srbije www.ecologica.org.rs, pristup: 21.01.2012.
- (55) Ecologica www.ecologica.hr, pristup: 24.10.2011.
- (56) ECOLEX – the getaway to environmental law www.ecolex.org, pristup: 09.11.2011.
- (57) European Commission www.ec.europa.eu, pristup: 17.11.2011.
- (58) Environmental Justice Foundation www.ejfoundation.org, pristup: 24.10.2011.
- (59) Environmental Investigation Agency (EIA) www.eia-international.org, pristup: 21.01.2012.
- (60) Environmental News Network www.enn.com, pristup: 22.01.2012.
- (61) Zavod za zaštitu prirode Srbije www.natureprotection.org.rs, pristup: 24.10.2011.
- (62) Zelena Srbija www.zelenasrbija.rs, pristup: 15.08.2012.
- (63) International Union for Conservation of Nature (IUCN) www.iucn.org, pristup: 22.01.2012.

- (64) Interpol Wildlife Crime Working Group www.interpol.int, pristup: 22.01.2012.
- (65) Javno preduzeće za gazdovanje šumama "Srbijašume" Beograd www.srbijasume.rs, pristup: 25.07.2012.
- (66) Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije www.ekoplan.gov.rs, pristup: 22.01.2012.
- (67) Ministarstvo poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije www.mpt.gov.rs, pristup: 22.01.2012.
- (68) Pollution Issues www.pollutionissues.com, pristup: 16.08.2012.
- (69) Srpski centar za ekološka istraživanja www.sec.org.rs, pristup: 22.01.2012.
- (70) United Nations Environment Programme www.unep.org, pristup: 21.01.2012.
- (71) Centre for World Dialogue www.worlddialogue.org, pristup: 16.08.2012.
- (72) Convention on International Trade in Endangered Species CITES www.cites.org, pristup: 01.08.2011.
- (73) Convention on Migratory Species www.cms.int, pristup: 01.08.2011.
- (74) Convention on Biological Diversity www.cbd.int, pristup: 01.08.2011.
- (75) Convention on the Protection of Environment through Criminal Law www.conventions.coe.int, pristup: 08.09.2011.
- (76) Wild Nature Institute www.wildnatureinstitute.org, pristup: 21.01.2012.
- (77) World Wildlife www.worldwildlife.org, pristup: 31.10.2011.
- (78) World Wildlife Fund www.worldwildlife.org, pristup: 21.01.2012.
- (79) Šumarski fakultet Univerziteta u Beogradu www.sfb.rs, pristup: 25.07.2012.

CRIMINAL OFFENCE OF FOREST THEFT IN CURRENT LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Although there is no doubt about ecological, medical, social and economic importance of forests on both – global as well as national level, information on their rapid disappearance and degradation cause reasonable concern of experts from various scientific fields, including criminal law, as the "ultima ratio" for the oppression of harmful and socially hazardous and unacceptable activities. Accordingly, current Criminal Code of the Republic of Serbia incriminates forest theft as one of criminal offences against environment. In this paper, the author analyzes the definition, elements, characteristics and forms of this criminal offence, criminal sanctions that can be imposed on its perpetrator and certain dilemmas such cases might cause in judicial practice.

Zbornik IKSI, 1/2012 – A. Batričević
„Krivično delo šumske krađe u pozitivnom pravu Republike Srbije”, (str. 105-130)

Moreover, based upon available statistical data on ecological crimes in the Republic of Serbia for the period between 2006 and 2011, the author attempts to depict the range and the dynamics of forest theft and its share in the overall ecological crime in our country. Finally, the author points out some weaknesses of present social reaction to this form of crime and offers constructive suggestions for its improvement in accordance with international standards.

KEY WORDS: forest theft / criminal offence / misdemeanor / environment / state reaction